

BRIHECHE

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 30ής Σεπτεμβρίου 2004*

Στην υπόθεση C-319/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ,

την οποία υπέβαλε το tribunal administratif de Paris (Γαλλία), με απόφαση της 3ης Ιουλίου 2003, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Ιουλίου 2003, στο πλαίσιο της δίκης

Serge Briheche

κατά

Ministre de l'Intérieur,

Ministre de l'Éducation nationale

και

Ministre de la Justice,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann, R. Schintgen, F. Macken (εισηγήτρια) και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro,
γραμματέας: R. Grass,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο S. Briheche, αυτοπροσώπως,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την C. Bergeot-Nunes,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις M.-J. Jonczy και N. Yerrell,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιουνίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 40, στο εξής: οδηγία).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του S. Briheche και του ministre de l'Intérieur, του ministre de l'Éducation nationale και του ministre de la Justice, σχετικά με το ότι οι τελευταίοι τον απέκλεισαν από διάφορους διαγωνισμούς που προκηρύχθηκαν για την πρόσληψη επικουρικών διοικητικών υπαλλήλων ή διοικητικών γραμματέων, με το αιτιολογικό ότι δεν πληρούσε την προϋπόθεση περί ορίου ηλικίας που προβλέπει η γαλλική νομοθεσία για τη συμμετοχή στους διαγωνισμούς αυτούς.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

- 3 Το άρθρο 141, παράγραφος 4, ΕΚ προβλέπει τα εξής:

«Προκειμένου να εξασφαλιστεί εμπράκτως η πλήρης ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην εργασία, η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν μέτρα που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα, τα

οποία διευκολύνουν το λιγότερο εκπροσωπούμενο φύλο να συνεχίσει μια επαγγελματική δραστηριότητα ή προλαμβάνουν ή αντισταθμίζουν τα μειονεκτήματα στην επαγγελματική σταδιοδρομία.»

- 4 Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας:

«1. Κατά την έννοια των κατωτέρω διατάξεων, η αρχή της ίσης μεταχείρισεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε συσχετισμό, ιδίως, με την οικογενειακή κατάσταση.

[...]

4. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τα μέτρα που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως διά της άρσεως των ανισοτήτων που εκδηλώνονται στην πράξη και οι οποίες ανισότητες θίγουν τις ευκαιρίες των γυναικών στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1.»

- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας:

«Η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο, όσον αφορά τους όρους, συμπεριλαμβανομένων και των κριτηρίων επιλογής, προσβάσεως σε απασχολήσεις, σε θέσεις εργασίας, ανεξάρτητα από τομέα ή κλάδο δραστηριότητας, και για όλες τις βαθμίδες της επαγγελματικής ιεραρχίας.»

Η εθνική ρύθμιση

- 6 Σύμφωνα με το άρθρο 5, πρώτο εδάφιο, του διατάγματος 90-713, της 1ης Αυγούστου 1990, περί των κοινών κανονιστικών διατάξεων που εφαρμόζονται στους κλάδους των επικουρικών διοικητικών υπαλλήλων της κεντρικής διοικήσεως (JORF της 11ης Αυγούστου 1990, σ. 9795), το όριο ηλικίας για την πρόσληψη με εξωτερικό διαγωνισμό των υπαλλήλων των ως άνω κλάδων ορίστηκε στα 45 έτη.

- 7 Το άρθρο 1 του διατάγματος 75-765, της 14ης Αυγούστου 1975, περί του ορίου ηλικίας που ισχύει για την πρόσληψη κατόπιν διαγωνισμού των υπαλλήλων των κλάδων που κατατάσσονται στις κατηγορίες Β, C και D (JORF της 19ης Αυγούστου 1975, σ. 8444), προβλέπει επίσης ότι το όριο ηλικίας για τη συμμετοχή σε διαγωνισμό ορίζεται στα 45 έτη, εκτός αν ειδικές διατάξεις προβλέπουν υψηλότερο όριο ηλικίας.

- 8 Σύμφωνα με το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, του νόμου 75-3, της 3ης Ιανουαρίου 1975, περί διαφόρων βελτιώσεων και απλουστεύσεων, όσον αφορά τις συντάξεις και τα επιδόματα των επιζώντων συζύγων, των μητέρων και των ηλικιωμένων (JORF της 4ης Ιανουαρίου 1975, σ. 198), «τα όρια ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις δεν ισχύουν για τις γυναίκες που είναι υποχρεωμένες να εργαστούν μετά τον θάνατο του συζύγου τους».

- 9 Η εξαίρεση αυτή τροποποιήθηκε με τον νόμο 79-569, της 7ης Ιουλίου 1979, περί καταργήσεως των ορίων ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες γυναικών (JORF της 8ης Ιουλίου 1979), προκειμένου να μπορεί να εφαρμοστεί στις μητέρες τριών και άνω τέκνων, στις χήρες που δεν συνήψαν νέο γάμο, στις διαζευγμένες γυναίκες οι οποίες δεν συνήψαν νέο γάμο, στις γυναίκες που τελούν σε χωρισμό από κοίτης και τραπέζης με δικαστική απόφαση και στις βαρυνόμενες με τη συντήρηση ενός τουλάχιστον τέκνου άγαμες γυναίκες, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να εργάζονται.

- 10 Το άρθρο 34 του νόμου 2001-397, της 9ης Μαΐου 2001, περί της επαγγελματικής ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών (JORF της 10ης Μαΐου 2001, σ. 7320), προσθέτει στον ως άνω κατάλογο των κατηγοριών προσώπων που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη σκέψη τους βαρυνόμενους με τη συντήρηση τουλάχιστον ενός τέκνου άγαμους άνδρες που είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 11 Ο S. Briheche, ηλικίας 48 ετών, χήρος ο οποίος δεν συνήψε νέο γάμο και ο οποίος βαρύνεται με τη συντήρηση ενός τέκνου, υπέβαλε υποψηφιότητα σε διάφορους διαγωνισμούς που προκήρυξε η γαλλική δημόσια διοίκηση και, μεταξύ άλλων, σε διαγωνισμό που προκήρυξε το 2002 το Υπουργείο Εσωτερικών για την πρόσληψη επικουρικών διοικητικών υπαλλήλων της κεντρικής διοικήσεως.
- 12 Η υποψηφιότητά του στον τελευταίο αυτό διαγωνισμό απορρίφθηκε με απόφαση της 28ης Μαρτίου 2002, με το αιτιολογικό ότι δεν πληρούσε την προϋπόθεση περί ηλικίας, την οποία προβλέπει το άρθρο 5, πρώτο εδάφιο, του διατάγματος 90-713, για να μετάσχει σε έναν τέτοιο διαγωνισμό.
- 13 Ο S. Briheche άσκησε χαρακτηριστική προσφυγή κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της υποψηφιότητάς του, με την οποία ισχυρίστηκε ότι, κατόπιν της ενάρξεως ισχύος του νόμου 2001-397, το όριο ηλικίας των 45 ετών δεν μπορούσε πλέον να του αντιταχθεί.
- 14 Η προσφυγή αυτή απορρίφθηκε με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών της 8ης Μαρτίου 2002, με την οποία ο τελευταίος αυτός, αφενός, επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της από 28 Ιανουαρίου 2002 αποφάσεώς του και, αφετέρου,

διευκρινίζει ότι, πέραν ορισμένων κατηγοριών γυναικών, μόνον οι άγαμοι άνδρες που βαρύνονται με τη συντήρηση τουλάχιστον ενός τέκνου και είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται μπορεί να τύχουν της καταργήσεως του ορίου ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις.

15 Ο S. Briheche άσκησε στις 28 Μαρτίου 2002, ενώπιον του tribunal administratif de Paris, προσφυγή με την οποία ζητεί, μεταξύ άλλων, την ακύρωση των αποφάσεων της 28ης Ιανουαρίου και της 8ης Μαρτίου 2002 περί αποκλεισμού του από τον εν λόγω διαγωνισμό. Υποστηρίζει ότι το άρθρο 8, πρώτο εδάφιο, του νόμου 75-3, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 2001-397, καθόσον προβλέπει μόνο για τις «χήρες οι οποίες δεν έχουν συνάψει νέο γάμο» το ευεργέτημα της καταργήσεως των ορίων ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις, δεν συνάδει με τους σκοπούς της οδηγίας. Συγκεκριμένα, η οδηγία αυτή, ναι μεν δεν εμποδίζει τα μέτρα που διορθώνουν τις de facto ανισότητες που θίγουν τις ευκαιρίες των γυναικών να καταλάβουν μια θέση εργασίας, πλην όμως υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αναθεωρούν τις διατάξεις για τις οποίες δεν είναι πλέον βάσιμος ο προστατευτικός σκοπός που αρχικώς τις διέπνεε.

16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το tribunal administratif de Paris αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Απαγορεύουν οι διατάξεις της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, στη Γαλλία να διατηρήσει σε ισχύ τις τροποποιηθείσες με τον νόμο 79-569, της 7ης Ιουλίου 1979, και, εν συνεχεία, με τον νόμο 2001-397, της 9ης Μαΐου 2001, διατάξεις του άρθρου 8 του νόμου 75-3, της 3ης Ιανουαρίου 1975, που αφορούν τις χήρες που δεν συνήψαν νέο γάμο;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

17 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 2, παράγραφος 4, της οδηγίας έχουν την έννοια ότι

απαγορεύουν εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι δεν ισχύουν τα όρια ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις μόνο για τις χήρες οι οποίες δεν συνήψαν νέο γάμο και είναι υποχρεωμένες να εργάζονται, εξαιρουμένων των χήρων οι οποίοι δεν συνήψαν νέο γάμο και τελούν στην ίδια κατάσταση.

- 18 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχείρισεως την οποία διατυπώνει η οδηγία είναι γενικής ισχύος και η οδηγία έχει εφαρμογή στις εργασιακές σχέσεις στον δημόσιο τομέα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2000, C-285/98, Kreil, Συλλογή 2000, σ. I-69, σκέψη 18, και της 19ης Μαρτίου 2002, C-476/99, Lommers, Συλλογή 2002, σ. I-2891, σκέψη 25).
- 19 Η αρχή αυτή συνεπάγεται, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, «την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο, όσον αφορά τους όρους, συμπεριλαμβανομένων και των κριτηρίων επιλογής, προσβάσεως σε απασχολήσεις, σε θέσεις εργασίας, ανεξάρτητα από τομέα ή κλάδο δραστηριότητας, και για όλες τις βαθμίδες της επαγγελματικής ιεραρχίας».
- 20 Μια εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει, όσον αφορά τη συμμετοχή στους εξωτερικούς διαγωνισμούς για την πρόσληψη δημοσίων υπαλλήλων, ότι το όριο ηλικίας δεν ισχύει για τις χήρες οι οποίες δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και είναι υποχρεωμένες να εργάζονται, συνεπάγεται δυσμενή διάκριση λόγω φύλου, αντίθετη προς το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, έναντι των χήρων οι οποίοι δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και οι οποίοι τελούν στην ίδια κατάσταση με τις ως άνω χήρες.
- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν μια τέτοια ρύθμιση μπορεί ωστόσο να γίνει δεκτή βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 4, της οδηγίας, σύμφωνα με το

οποίο η οδηγία «δεν θίγει τα μέτρα που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως διά της άρσεως των ανισοτήτων που εκδηλώνονται στην πράξη και οι οποίες ανισότητες θίγουν τις ευκαιρίες των γυναικών στους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1».

- 22 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η τελευταία αυτή διάταξη έχει ως σαφή και περιορισμένο σκοπό να επιτρέπει μέτρα τα οποία, παρ' όλον ότι κατά τα φαινόμενα εισάγουν διακρίσεις, σκοπούν πράγματι στην εξάλειψη ή στη μείωση των εκδηλουμένων στην πράξη ανισοτήτων που μπορούν να υφίστανται στην πραγματικότητα της κοινωνικής ζωής (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-409/95, Marschall, Συλλογή 1997, σ. I-6363, σκέψη 26).
- 23 Μια δράση που αποσκοπεί στην κατά προτεραιότητα προώθηση των γυναικών υποψηφίων στους τομείς όπου απασχολούνται δημόσιοι υπάλληλοι πρέπει να θεωρείται συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο, οσάκις δεν παρέχει αυτομάτως και ανεπιφυλάκτως την προτεραιότητα στις γυναίκες υποψηφίους που έχουν ίσα προσόντα με εκείνα των ανδρών συνυποψηφίων τους και εφόσον οι υποψηφιότητες αποτελούν αντικείμενο αντικειμενικής εκτιμήσεως η οποία λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες καταστάσεις προσωπικής φύσεως όλων των υποψηφίων (υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 28ης Μαρτίου 2000, C-158/97, Badeck κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-1875, σκέψη 23).
- 24 Οι προϋποθέσεις αυτές στηρίζονται στο γεγονός ότι, όταν καθορίζεται η έκταση οποιασδήποτε εξαιρέσεως από ατομικό δικαίωμα, όπως η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών την οποία καθιερώνει η οδηγία, πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, η οποία απαιτεί οι εξαιρέσεις να μην υπερβαίνουν τα όρια του καταλλήλου και αναγκαίου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρου και να συμβιβάζεται, στο μέτρο του δυνατού, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως με τις απαιτήσεις του σκοπού που επιδιώκεται κατά τα ανωτέρω (προπαρατεθείσα απόφαση Lommers, σκέψη 39).

- 25 Το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας επιτρέπει συνεπώς εθνικά μέτρα στον τομέα της προσβάσεως σε απασχόληση τα οποία, ευνοώντας ειδικώς τις γυναίκες, αποσκοπούν στη βελτίωση της ικανότητάς τους να ανταγωνίζονται στην αγορά εργασίας και να ακολουθούν σταδιοδρομία σε βάση ισότητας με τους άνδρες. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην υλοποίηση μιας ουσιώδους και όχι τυπικής ισότητας, μειώνοντας τις *de facto* ανισότητες που μπορούν να υφίστανται στην κοινωνική ζωή και, έτσι, στην πρόληψη ή στην αντιστάθμιση, σύμφωνα με το άρθρο 141, παράγραφος 4, ΕΚ, των μειονεκτημάτων στην επαγγελματική σταδιοδρομία των οικείων προσώπων (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 1995, C-450/93, Kalanke, Συλλογή 1995, σ. I-3051, σκέψη 19, και της 6ης Ιουλίου 2000, C-407/98, Abrahamsson και Anderson, Συλλογή 2000, σ. I-5539, σκέψη 48).
- 26 Με τις παρατηρήσεις της, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε για να περιοριστούν οι *de facto* ανισότητες που διαπιστώνονται μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως λόγω του γεγονότος ότι οι γυναίκες αναλαμβάνουν το κύριο βάρος της οικιακής εργασίας, ιδίως όταν υπάρχουν παιδιά στην οικογένεια, και για να διευκολυνθεί η ένταξη των γυναικών στην εργασία.
- 27 Μια τέτοια ρύθμιση δίδει, όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, απόλυτη και ανεπιφύλακτη προτεραιότητα στις υποψηφιότητες ορισμένων κατηγοριών γυναικών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι χήρες που δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και είναι υποχρεωμένες να εργάζονται, προβλέποντας μόνο γι' αυτές το ευεργέτημα της μη ισχύος του ορίου ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις, εξαιρουμένων των χήρων οι οποίοι δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και τελούν στην ίδια κατάσταση.
- 28 Επομένως, μια τέτοια ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία δεν ισχύει όριο ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες σχέσεις όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες γυναικών, ενώ ισχύει για τους άνδρες που τελούν στην ίδια κατάσταση με τις γυναίκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτή βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 4, της οδηγίας.

- 29 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να καθοριστεί αν μια ρύθμιση όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης μπορεί ωστόσο να γίνει δεκτή βάσει του άρθρου 141, παράγραφος 4, ΕΚ.
- 30 Η τελευταία αυτή διάταξη επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν μέτρα προβλέποντα ειδικά πλεονεκτήματα με σκοπό, μεταξύ άλλων, την πρόληψη ή την αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων στην επαγγελματική σταδιοδρομία, προκειμένου να εξασφαλιστεί συγκεκριμένα απόλυτη ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον επαγγελματικό βίο.
- 31 Ανεξάρτητα από το αν ορισμένες θετικές δράσεις που δεν μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 4, της οδηγίας θα μπορούσαν ενδεχομένως να δικαιολογηθούν βάσει του άρθρου 141, παράγραφος 4, ΕΚ, αρκεί να διαπιστωθεί ότι το άρθρο αυτό δεν μπορεί να επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν προϋποθέσεις προσβάσεως στις δημόσιες θέσεις, όπως οι επίμαχες στο πλαίσιο της κύριας δίκης, οι οποίες αποδεικνύονται, εν πάση περιπτώσει, δυσανάλογες σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση *Abrahamsson και Anderson*, σκέψη 55).
- 32 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 76/207 έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι δεν ισχύουν τα όρια ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες σχέσεις μόνον όσον αφορά τις χήρες οι οποίες δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και είναι υποχρεωμένες να εργάζονται, εξαιρουμένων των χήρων οι οποίοι δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και τελούν στην ίδια κατάσταση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 33 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την υποβολή παρατηρήσεων στο Δικαστήριο, πέραν των εξόδων των εν λόγω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι δεν ισχύουν τα όρια ηλικίας για την πρόσβαση στις δημόσιες σχέσεις μόνον όσον αφορά τις χήρες οι οποίες δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και είναι υποχρεωμένες να εργάζονται, εξαιρουμένων των χήρων οι οποίοι δεν έχουν συνάψει νέο γάμο και τελούν στην ίδια κατάσταση.

(υπογραφές)